

زوجهای کارآفرین

دکتر زهرا صباغیان

دکتر محمود احمدپور داریانی

محمد عزیزی

مقدمه

در هزاره جدید کار و زندگی به همدیگر وابسته شده به طوری که جدا کردن آنها گاه ممکن نیست زیرا فرد کارش را در خانه انجام می دهد؛ علاوه بر آن دیگر نیاز به حضور فیزیکی در محل کار به آن صورت قبلی مطرح نبوده بلکه به جای آن مباحثی همچون کسب و کار الکترونیکی کسب و کار خانگی (HOME BUSINESS) و نظایر آن مورد توجه قرار گرفته است.

باتوجه به بالا رفتن سطح تحصیلات قشر جوان (حتی در سالهای اخیر پذیرش دانشجویان دختر نسبت به پسر بیشتر شده است) که بیشتر زوجهای تحصیلکرده که رشته تحصیلی شان مشابه هم هست ترجیح می دهند کارشان یکسان باشد. در این مقاله به موضوع «به صورت مشترک کار و زندگی را اداره کردن» پرداخته شده است.

تعریف

زوجهای کارآفرین (CO-PRENEURS) به زوجهایی گفته می شود که همزمان و با هم مدیریت امور زندگی و کسب و کار را برعهده می گیرند. آمار و گزارشها نشان می دهد که تعداد زوجهای کارآفرین در ایالات متحده آمریکا رو به افزایش است. تخمین زده می شود که صاحبان نزدیک به یک میلیون کسب و کار زن و شوهری هستند که با هم شریکند. (TOMPSON, AND TOMPSON, 2000, p2)

زوجهای کارآفرین با یک نوع چالش مواجه هستند، به طوری که همزمان اهداف زندگی کاری و خانوادگی را با تناقض و مشکل مواجه می سازد. صاحبان کسب و کارهای

از مقالاتی که در نشریات معتبر به این موضوع پرداخته شده است؛ معمولاً نویسندگان این نوع مقالات به متغیر وابسته (عملکرد سازمانی در این نمونه) اشاره کرده اند و به ندرت رفتار زوجهای کارآفرین موفق را با زوجهای کارآفرین ناموفق مقایسه کرده اند. بیشتر مقالاتی که در این زمینه تدوین شده است؛ کسب و کارهای موفق را که توسط زوجین اداره می شود، شناسایی کرده اند که چگونه آنها با مهارت و تردستی وظایف کسب و کار و زندگی زناشویی را انجام داده اند.

البته در این زمینه استثنائاتی هم وجود دارد که در زیر اشاره خواهد شد. در اینجا خلاصه ای از تحقیقاتی ارائه می شود که در زمینه زوجهای کارآفرین وجود دارد. در این تحقیقات نشان داده می شود که کارآفرینی مشترک چگونه کیفیت زندگی زناشویی را بالا برده و رضایت از آن را به دنبال دارد. در این مقاله به نقاط مشترک و سازگار زوجهای کارآفرین و عدم توافقتها و ناسازگاریهای بین آنها اشاره شده است. و همچنین در این قسمت عوامل تعیین کننده موفقیت زوجهای کارآفرین نیز بررسی می شود. منظور نویسندگان در غالب فرضیاتی مطرح شده است که دو پیامد مهم متغیرهای مورد مطالعه پژوهش هستند: کیفیت زندگی زناشویی و عملکرد کسب و کار. همان طوری که می دانیم این دو موضوع کاملاً و متقابلاً بر همدیگر تاثیر می گذارند.

کار کردن با همدیگر به زوجها این امکان را می دهد که ویژگیهای شخصیتی متفاوت همدیگر را ببوشانند و مکمل یکدیگر باشند. ممکن است یکی از طرفین گشاده رو و ریسک پذیر باشد و در حالی که دیگری در کسب و کار محافظه کارانه عمل کند. در این صورت بین این دو نفر رابطه ای شکل می گیرد که برایشان مهم نیست حتی اگر ۲۴ ساعت با همدیگر باشند. در حالی که بیشتر زوجها ۷۰ درصد از این ساعت را از همدیگر جدا هستند. (TOMPSON, AND TOMPSON, 2000, p2).

موفقیت بسیاری از زوجهای کارآفرین ناشی از تحمل بیشتر و تکمیل نقاط ضعف یکدیگر باتوجه به شناختی که از هم دارند میسر می شود. ممکن است یکی از زوجها بسیار خوشبینانه بوده و روابط عمومی بسیار قوی داشته باشد و دیگری ممکن است نسبتاً بدبین

خانوادگی اینگونه توصیف می شوند: تصمیم گیرنده یک نفر است، در حالی که هر دو سختکوش و پرکار بوده و آینده نگر هستند. داشتن ازدواج موفقیت آمیز مستلزم گذراندن اوقات بیشتر باهم، حمایت دوجانبه از یکدیگر در تمام لحظات زندگی و تمرکز لحظات بیشتر زندگی جهت پیوند و ارتباط بیشتر است. کارآفرینی مشترک به صورت یک مسئله کلی و عمومی در حال افزایش است؛ باوجود این، پرداختن به آن در حوزه عمل بسیار مشکل می باشد. تفکر و شناختی که امروزه درباره کارآفرینی مشترک وجود دارد، بیشتر از روی حکایتها و داستانهایی که در این زمینه بوده، باقی مانده است. فقط مقدار ناچیزی از مطالعات دانشگاهی به بررسیها و پیچیدگی هایی که در اداره کسب و کار و روابط شخصی و خانوادگی وجود داشته و زن و شوهر با موفقیت هر دو مورد را اداره کرده اند، پرداخته اند. مارشاک (۲۰۰۰) اشاره می کند که درباره این جمعیت (زوجهای کارآفرین) تحقیق جامع و مناسبی انجام نشده است. وی دلایل عدم پرداختن تحقیقات دانشگاهی به این موضوع را ناشی از وجود افسانه در فرهنگ که «حوزه و قلمرو کار و زندگی خانوادگی باید جدا باشد» می داند.

در نشریات بازرگانی نسبت به این موضوع تا حدی توجه بیشتری شده است و معمولاً از دیدگاه تجویزی (PRESCRIPTIVE) بررسی شده است. برحسب مصاحبه های انجام شده و نمونه های در دسترس، ده ها مقاله، قدمها و مهارتهای مورد نیاز برای ادغام زندگی زناشویی با کسب و کار را گزارش کرده اند. در بسیاری

ندانند که رئیس اصلی شرکت کدام یک است. یکی از سخت ترین و دشوارترین بخش در راه اندازی و اداره کسب و کار با همسر خود جایی است که روابط شخصی و خانوادگی را در محیط کار کاملاً کنار بگذارند. در گذشته، فرض بر این بود که هر شخصی باید شخصیت چندگانه ای داشته باشد و در محل کارش خیلی حرفه ای عمل کرده و هنگامی که به خانه برمی گردد صمیمی برخورد کند. اما امروزه این نوع نقش بازی

است فرزندشان است و آنچه که در درجه دوم اهمیت قرار دارد مسائل مربوط به کسب و کارشان است.

تدوین و رعایت مقررات اساسی برای سلامت روانی کارکنان (SANITY) در جایی که شرکت متعلق به زوجهاست بسیار ضروری و مهم است. چرا که کار کردن برای شرکتهایی که صاحبان آنها زن و شوهر باشند ممکن است برای کارکنان گیج کننده باشد بخصوص این امر در مواردی مهم و صادق است که کارکنان

بوده اما از مهارتهای فنی بالایی برخوردار باشد. به همین دلیل می توان گفت که عامل و کلید اصلی موفقیت آنان از تفاوتی است که در ویژگیهای شخصیتی و تواناییهایشان است و مهمتر از آن، قبول و تحمل این تفاوتها است.

برای هیچ کدام از زوجها هیچ شریکی غیر از آنها نمی تواند امور و مسائل شان را آنگونه که هست درک کند، چون کار و زندگی شان مشترک است. به عنوان مثال، اگر بچه شان مریض شود، آن چیزی که در ابتدا برایشان مهم

جدول ۱ - پیشنهادهایی برای موفقیت در زندگی و کسب و کار

مرجع	
روتارت (۱۹۸۲)، مجله وال اس. تی. ص ۱۲	<ul style="list-style-type: none"> مسائل و مشکلات کار را با زندگی شخصی و خانوادگی نباید مخلوط کرد.
تامپسون (۱۹۹۰)، شرکت بلک ص ۱۴	<ul style="list-style-type: none"> برای هر زن و شوهر وظایف مربوط به کسب و کار، واضح و تعریف شده باشد. برنامه ریزی کنید که بعضی اوقات از همدیگر جدا باشید. اهداف و انتظارات از زندگی و کسب و کار را کاملاً واضح و مشخص کنید. برای موارد مرگ، طلاق و شکست مدارک و اسناد قانونی تهیه کنید.
جافی (۱۹۹۷)، ص ۱۵	<ul style="list-style-type: none"> نقشها و وظایف مربوط به کسب و کار برای زن و شوهر کاملاً مشخص و تعریف شده باشد. برای زنده نگه داشتن عشق در زندگی خویش، سخت کوش و پرجار باشید.
استوت (۱۹۹۸)، مجله وال اس. تی. ص ۱۶	<ul style="list-style-type: none"> برای کسب و کار و روابط زناشویی راهبرد مشخصی داشته باشید. به طور متناوب و دوره ای از مشاوران بیرونی برای مشاوره و رایزنی کمک بگیرید. مباحث و تصمیمات مربوط به کسب و کار را در محیط کار اداره و هدایت کنید. درباره سلسله مراتب فرماندهی و دستور به کارکنان خود آموزش دهید. به خاطر بسپارید که در زمان تعطیلات و فراغت به مسائل کسب و کار نپردازید. تا زمانی که امور زندگی و خانوادگی تان مستحکم و قوی نشده است، به کسب و کار به صورت مشترک نپردازید.
دیویس (۱۹۹۸)، مدیریت امروز ص ۱۷	<ul style="list-style-type: none"> مطمئن شوید که مهارتها و تواناییهای زوجها قابل سازگار هستند. در محیط کار کمی از همدیگر فاصله و فراقت داشته باشید.
بودنار (۱۹۹۸)، کیپ لینگز ص ۱۸	<ul style="list-style-type: none"> نقشها و وظایف مربوط به کسب و کار برای زن و شوهر کاملاً مشخص و تعریف شده باشد. به طور منظم زمان مشخصی را برای صحبت درباره کسب و کار و زندگی زناشویی تان اختصاص دهید. پیشاپیش تعیین کنید که چگونه در زمانهای مشخصی از هم جدا باشید. اجازه ندهید که کسب و کارتان باعث شود که به امور فرزندان تان نپردازید. برای موارد مرگ، طلاق و ورشکستگی مدارک و اسناد قانونی تهیه کنید.

جدول ۱-۲ بایدها و نبایدها در کارآفرینی مشترک

مرجع	مزایا و منافع کارآفرینی مشترک	معایب و مضرات کارآفرینی مشترک
هاریس (۱۹۷۸، مجله پول) ص ۱۹	---	ممکن است زوجها احساسات و عواطف زندگی را از دست بدهند.
هکمن، بریسون و بریسون (۱۹۷۷، مجله ازدواج و خانواده) ص ۲۰	----	• هنگامیکه زوجها با هم کار می کنند، تقسیم مسئولیت در خانه مشکل تر است. • ممکن است بین زوجها رقابت و برتری جویی شکل بگیرد. • ممکن است مسائل و مشکلات مرتبط به کار را به خانه بیاورند.
بیکی (۱۹۸۱، ونچر) ص ۲۱	ارتباطات بین زوجها بهتر و راحت تر از ارتباطات بین غیر زوجها است.	---
کارسون، میشل و باوم (۱۹۸۶، مجله هفتگی بیزینس) ص ۲۲	• ارتباطات و اشتراک مساعی بین زوجها بهتر و راحت تر از غیر زوجها است. • زوجها در مسائل و مشکلات کاری نسبت به همدیگر احساس همدردی بیشتری می کنند.	• ریسک بالای طلاق در بین زوجها وجود دارد. • ناتوانی برای افتراق بین کار و تفریح
تامپسون (۱۹۹۰) ص ۲۳	• اعتماد قوی و بیشتر بین زوجها وجود دارد. • انعطاف پذیری بیشتری در روابط زوجها وجود دارد.	• اولویت با کدام است: کسب و کار یا زندگی خانوادگی؟
دیویس (۱۹۹۸، مدیریت امروز) ص ۲۴	• اعتماد قوی و بیشتر بین زوجها وجود دارد.	• مسائل و مشکلات کاری بی چون و چرا وارد زندگی خانوادگی می شود. • مشکلات و مسائل خانوادگی بر سایر کارکنان نیز تاثیر می گذارد

(TOMPSON, H GEORGE AND TOMPSON B HOLLY, 2000, p7)

کار و زندگی خانوادگی خیلی از هم فاصله داشته باشند هر یک از زوجها نمی دانند که دیگری اکثر وقت خود را چه کار می کند. در حالی که وقتی باهم باشند از همدیگر شناخت و اطلاع بیشتری پیدا می کنند.

ارائه پیشنهادها برای زوجهای کارآفرین
مقتضای آنست که در نشریات معروف کسب و کار درباره زوجهای کارآفرین نوشته شده است، چند ویژگی دارد: اول اینکه براساس مصاحبه هایی که با زوجهای کارآفرین

راه اندازی کسب و کار باعث تقویت ارتباط فی مابین می شود و این مسئله به مانند مشارکت در یک سرگرمی و تفریح است. البته در بعضی موارد این خطر هم وجود دارد که اگر زوجها تمام وقت شان را به صحبت و امور مربوط به کسب و کار مشترکشان اختصاص دهند عشق و علاقه به ازدواج و زندگی در آنان به سردی (DAMPEN) گراید. و بالاخره می توان گفت که زوجهایی که با همدیگر کار می کنند هیچ راز و سری ندارند که از همدیگر پنهانند. در حالی که هنگامی که

کردن کنار گذاشته شده است و زوجها ممکن است در محل کارشان از شسام که در خانه خواهند خورد صحبت کنند و یا در تعطیلات و آخر هفته کارهای مربوط به کسب و کارشان را ادامه دهند.

بنابراین، می توان گفت که این مسئله ضرورتاً کار اشتباهی نیست که زوجها تمام وقت (در محل کار و خانه) درباره کسب و کارشان صحبت کنند. چرا که بعضی زوجها از این طریق هم روابط زناشویی و هم امور مربوط به کسب و کارشان را ارتقاء می بخشند، یعنی

کسب و کار توسط زوجهای زندگی در سالهای اخیر بیشتر شده است. بنابراین، این گروه در اداره کردن همزمان زندگی خانوادگی و کسب و کارشان احتمالاً با چالشهایی مواجه خواهند شد. لذا به نظر می رسد که این گروه از صاحبان کسب و کار قبل از راه اندازی کسب و کارشان بهتر است وظایف و مسئولیتهای هر کدام را در هر دو حوزه خانواده و کسب و کار کاملاً برای همدیگر مشخص کنند. مهمتر از آن موفقیت زوج کارآفرین هم در زندگی و هم در کسب و کار بستگی به میزان تحمل همدیگر و داشتن خلاقیت در زندگی زناشویی و پرهیز از روشهای تکراری در تعاملات با همدیگر است. نکته قابل توجه اینست که شناخت خصوصیات و ویژگیهای زوجهای کارآفرین از همدیگر در مقایسه با سایر زوجها خیلی بیشتر است و می شود گفت که اینگونه افراد هیچ گونه موضوع سری و پنهان در برابر یکدیگر ندارند. □

منابع

- 1 - GEORGE H. TOMPSON DETERMINANTS OF SUCCESSFUL CO-PRENEURSHIP UNIVERSITY OF WAIKATO DEPARTMENT OF STRATEGIC MANAGEMENT PRIVATE BAG 3105 HAMILTON NEW ZEALAND HOLLY B. TOMPSON UNIVERSITY OF WAIKATO DEPARTMENT OF STRATEGIC MANAGEMENT PRIVATE BAG 3105 HAMILTON NEW ZEALAND, 2000.
- 2 - HUSBAND-WIFE COMPANIES HAVE BUILT-IN DURABILITY THIS ARTICLE APPEARED IN THE DOMINION POST NEWSPAPER ON DECEMBER 17, 2000. WWW.DOMINIONPOST.COM
- 3 - MARSHACK, K. COPRENEURS AND DUAL-CAREER COUPLES: ARE THEY DIFFERENT? ENTREPRENEURSHIP THEORY & PRACTICE, 1994 (FALL): 49-60.
- 4 - HECKMAN, N., BRYSON, R., & BRYSON, J. PROBLEMS OF PROFESSIONAL COUPLES: A CONTENT ANALYSIS. JOURNAL OF MARRIAGE AND THE FAMILY, 1977 (MAY): 328-340.
- 5 - THOMAS, S., ALBRECHT, K., AND WHITE, P. DETERMINANTS OF MARITAL QUALITY IN DUAL-CAREER COUPLES. FAMILY RELATIONS, 1984 (33): 513-521.
- 6 - BUSINESS SUCCESS. WWW.VIPGO.NET

- دکتر زهرا صباغیان: عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
- دکتر محمود احمدپور داریانی: عضو هیئت علمی دانشگاه امیرکبیر
- محمد عزیزی: کارشناس ارشد مدیریت آموزش و پژوهشگر مرکز کارآفرینی دانشگاه امیرکبیر

شدیداً با هم مشاجره و دعوا کرده اند و آن را نتوانسته اند تا روز بعد حل کنند. در محل کار آنها باید سعی کنند که به طور معمولی و عادی با همدیگر برخورد کنند، اما آیا ممکن است هیچ تنش و عصبانیتی بین آنها به وجود نیاید؟ مطمئناً این مسائل از روابط زندگی زناشویی به محیط کسب و کار سرایت می کند.

نکاتی برای زوجها

در اینجا به نکات و توصیه هایی اشاره می شود که در بقای کسب و کار و تداوم زندگی زناشویی مفید به نظر می رسند: قبل از اینکه به صورت مشترک به کسب و کار بپردازید، از خودتان بپرسید که آیا ارزشهایتان مشترک است؛ یا نه؟ واقعاً درباره کارهایی که باید انجام دهید، مشخص کنید که آن کار را چه کسی و چگونه باید انجام بدهد؟ وقتی را نیز به خانواده خود اختصاص دهید. همان طوری که زمانی را به قراردادها و ملاقات مربوط به کسب و کارتان اختصاص می دهید، برای زمانی که به امور زندگی و خانوادگی اختصاص می دهید، ارزش قائل شوید. درباره پول به صورت شفاف و واقع گرایانه گفت و گو کنید.

در محل کارتان همچون زن و شوهر رفتار نکنید، نگذارید کارکنانتان زندگی شخصی و خانوادگی شما را در محل کارتان مشاهده کنند. ارتباطات و گفت و گو بین زوجها کلیدی و حیاتی است. اجازه ندهید مشکلات (حتی ریز و جزئی) روی هم انباشته شوند. سعی کنید روی کوچک ترین مسائل نیز با همدیگر صحبت کرده و نظر طرف مقابل را جویا شده و آن را حل کنید. چرا که معمولاً منشاء مشکلات عمده مسائل ریز هستند (TOMPSON, AND TOMPSON, 2000, p5).

البته لازم به ذکر است که مطالب و تحقیقاتی که راجع به زوجها کارآفرین در اینجا آورده شد؛ در کشورهای غربی انجام شده و متناسب با فرهنگ و قسوانین خانوادگی و اجتماعی آنهاست و ممکن است خیلی از این موارد با فرهنگ ما ایرانیان متناسب نباشد.

جمع بندی و نتیجه گیری

توجه به اینکه مفهوم راه اندازی

انجام شده بود برخی از آنان در زندگی خانوادگی یا کسب و کار و یا در هر دو با مشکلاتی مواجه شده بودند. از این مشکلات برای ارائه پیشنهادها جهت موفقیت آمیز بودن در زندگی خانوادگی و کسب و کار استفاده شده بود. دوم، تعداد نمونه هایی که با آنها مصاحبه شده بود؛ خیلی کم بود و معمولاً در هر بخش با یک تا سه زوج کارآفرین مصاحبه شده بود. سوم، باینکه تعداد نمونه های زوج آفرین در هر مقاله از سه تا بیست و یک تجاوز نمی کرد؛ با وجود این، دیدگاه تجویزی داشتند. این پیشنهادها و دستورات به دو صورت که در اکثر مقالاتی که در این زمینه چاپ شده بود فهرست شده است: یعنی اینکه در ابتدا مشخص شده است که زوجها کارآفرین برای موفق شدن چه باید انجام بدهند و چه نباید انجام دهند. در جدول شماره یک خلاصه ای از دیدگاهها و پیشنهادهایی که از طریق آن زوجها کارآفرین می توانند همزمان در اداره کسب و کار و زندگی شان موفق باشند، را نمایش می دهد و در جدول شماره دو بایدها و نبایدهایی که در کارآفرینی زن و شوهرها وجود دارد را نشان می دهد. توصیه هایی که در اینجا بیان شده است یک پیش نمایشی از شغل واقعی که زوجها کارآفرین ممکن است برای خود در نظر بگیرند؛ را نشان می دهد.

در جدول شماره یک به نکات قابل توجهی اشاره شده است. اول اینکه تعدادی از صاحب نظران اشاره کرده اند که: زوجها باید بین زندگی کسب و کار و زندگی خانوادگی مرز مشخص و روشنی قائل شوند. بدون شک مسائل و موضوعها هر دو حوزه در یکدیگر دخالت و سرایت پیدا می کنند؛ اما همسران باید تلاش کنند که هر دو حسیطه را از همدیگر جدا نگه دارند. اگر اتاق نشیمن خانه یک شعبه دیگری از دفتر شرکت باشد؛ در آن صورت زندگی خانوادگی بسیار آزردهنده خواهد بود. در مقابل اگر مسائل کم ارزش و عادی زندگی، پیوسته در اداره و محل کار بین زوجها به میان آورده شود، کارکنان و مشتریان پریشان و ناراحت شده و یا ممکن است احترام و شان مالک (رئیس اداره) در نظرشان کم شود. این توصیف معقول به نظر می رسد، اما ممکن است در عمل غیرواقعی باشد. تصور کنید که زوجی روز تعطیل بر روی مسئله خاصی در خانه